

Bilaga 3: Funktionell kartläggning (FAI)

Syftet med detta frågeformulär är att skapa en helhetsbild av personen och olika faktorer som kan tänkas påverka hans beteende. Informationen kan sedan användas som grund för vidare kartläggning och för att påbörja en beteendestödsplan.

NAMN: _____ **ÅLDER:** _____
DATUM: _____
INTERVJUAD: _____

A. Beskriv beteendet

1) Försök att så tydligt som möjligt definiera beteenden utifrån dessa aspekter:

Beteende: Beskriv kortfattat hur beteendet ser ut.

Exempel: "Slår med knuten hand på sitt öga."

Frekvens: Ungefärligt antal gånger per timme, dag eller vecka som beteendet förekommer. Exempel: "2–3 ggr/dag."

Längd: Beskriv hur länge beteendet brukar pågå.

Exempel: "Några sekunder" eller "Mer än 5 min".

Intensitet: Beskriv hur kraftigt eller skadande beteendet brukar vara (för personen och/eller för omgivningen).

Exempel: "Kraftigt, ger blåmärken."

	BETEENDE	FREKVENNS	DURATION	INTENSITET
A.				
B.				
C.				
D.				
E.				
F.				
G.				

2) Vilka av de problematiska beteenden som finns beskrivna ovan är troliga att uppträda i samband med varandra på något sätt? Finns det någon bestämd ordning de brukar förekomma i? Förekommer de i liknande situationer?

B. Faktorer i miljön som ökar risken för att beteendeproblem inträffar

1) Tar personen några mediciner? Vilka och hur tror du att dessa kan påverka hans beteende?

2) Finns det några andra medicinska eller fysiska hälsoproblem som skulle kunna påverka personens beteende (till exempel astma, allergier, öroninfektion, epilepsi, mensvärk, pms, migrän, magproblem).

3) Hur ser personens sömnrutiner ut (till exempel läggtid, hur hen somnar, när hen går upp, vaknar på natten, uppe på natten, vilar något under dagen)? Hur tror du händelser runt sömnen påverkar hens beteende?

4) Beskriv personens rutiner kring mat, till exempel äter selektivt, äter för mycket/för fort/för ofta/för sällan? Hur tror du detta påverkar personens beteende?

5) Beskriv i tabellen hur personens genomsnittliga dag ser ut genom att specificera vad hen oftast gör ungefär varje timme och beskriv hur personen reagerar vid varje aktivitet.

TID	AKTIVITET	PERSONENS REAKTION: går det bra och är roligt eller uppstår problematiske beteenden?
6.00		
7.00		
8.00		
9.00		
10.00		
11.00		
12.00		
13.00		
14.00		
15.00		
16.00		
17.00		
18.00		
19.00		
20.00		
21.00		
22.00		
23.00		

6) Hur förutsägbart är det för personen vad som ska hända under dagen, när det ska hända, med vem hen ska vara och hur länge något ska pågå? Använder man exempelvis schema eller annat visuellt stöd för att tydliggöra dagen och hur ser det i så fall ut?

7) I vilken utsträckning har personen själv möjlighet att under dagen göra val, till exempel när det gäller vad hen ska äta, vilka kläder hen ska ha på sig och vilka aktiviteter hen ska göra?

8) Hur många andra personer befinner sig vanligtvis runt personen hemma, i skolan, på jobbet eller annan verksamhet (inklusive personal, klasskamrater, arbetskamrater och personer i hushållet)? Verkar personen påverkas av om det finns många människor runt omkring och miljön är högljudd?

9) Tror du att antalet personal/andra vuxna som ger stöd i hemmet, skolan, arbetet eller andra verksamheter, deras utbildning eller deras sätt att socialt interagera med personen påverkar beteendeproblemet?

C. Vad händer innan det problematiska beteendet, som tycks öka eller minska risken för att beteendet ska inträffa?

1) När under dagen är det mest/minst troligt att beteendet inträffar?

Mest troligt: _____

Minst troligt: _____

2) Var är det mest/minst troligt att beteendet inträffar?

Mest troligt: _____

Minst troligt: _____

3) Med vem är det mest/minst troligt att beteendet inträffar?

Mest troligt: _____

Minst troligt: _____

4) I samband med vilka aktiviteter är det mest/minst troligt att beteendet inträffar?

Mest troligt: _____

Minst troligt: _____

5) Finns det andra situationer eller händelser som ibland verkar trigga igång beteendet, som till exempel ljud, ljus, vissa kläder, krav?

6) Finns det något omgivningen gör som alltid triggar igång beteendet, som till exempel en viss uppmaning eller en viss aktivitet?

7) Beskriv kortfattat hur personen betar sig om:

- du ber hen att utföra en (för personen) svår uppgift

- du avbryter en rolig aktivitet som personen själv valt att göra

- du oväntat ändrar hens vanliga rutiner eller inplanerade aktiviteter

- hen vill ha något men inte kan ta det själv (till exempel något gott som finns utom räckhåll)

- du inte uppmärksammar personen eller lämnar hen själv en kortare stund.

D. Vad uppnår personen när hen betar sig som hen gör? Vad blir konsekvensen av beteendet?

Utgå från varje beteende som finns listat under fråga A1 och försök identifiera de specifika konsekvenser som ni tror beteendet leder till för personen i olika situationer.

BETEENDEN	VAD FÅR PERSONEN TILLGÅNG TILL NÅR HEN ANVÄNDER BETEENDET?	VAD UNDVIKER PERSONEN NÅR HEN ANVÄNDER BETEENDET?

E. Alternativa beteenden

Vilka alternativa och socialt användbara beteenden som fyller samma funktion som beteendeproblemen/-problemet använder personen? (Det kan till exempel vara så att en person slår sig själv i många situationer där hen behöver hjälp, men personen kan också be om hjälp genom att teckna hjälp.)

F. Kommunikation

1) Vilket är det kommunikationssätt som personen använder sig av mest? (Till exempel talat språk, tecken, gester, bilder, elektroniska hjälpmedel.)

2) Kryssa för på vilka sätt personen kommunicerar olika behov/önsknigar:

Vill inte delta i en situation eller aktivitet	Protesterar mot något	Visar oro eller missnöjdhet	Visar smärta	Vill visa något	Vill ha paus från aktivitet/uppgift	Vill vara ifred	Vill ha något, till exempel mat/saker/aktiviteter	Vill ha hjälp	Vill ha uppmärksamhet	KOMMUNIKATIVA FUNKTIONER	KOMMUNIKATIONSSÄTT
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Fullständiga meningar
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Enstaka ord
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Ekotal (upprepar det någon har sagt)
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Ljud
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Teckenspråk
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Tecken som stöd
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Använder bilder
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Visar med gester (till exempel pekar)
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Skakar på huvudet/nickar
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Tar tag/sträcker sig efter
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Ger föremål (till exempel sko)
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Ställer sig nära
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Går iväg
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Tittar på dig/sak
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Ansiktsuttryck
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Fysiskt aggressiv (till exempel slår)
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Verbalt aggressiv (till exempel hotar)
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Självskadebeteende
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Skrik
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		Annat sätt

3) Hur mycket förstår personen?

- Kan personen följa dina muntliga instruktioner och i så fall hur långa instruktioner? Till exempel: "Gå och hämta din penna och ditt sudd."

- Kan personen följa instruktioner som visas med tecken eller gester, till exempel om du pekar på något personen ska hämta/göra?

- Kan personen imitera dig när du visar något? Till exempel visar hur hen ska hålla i bestick.

- Hur visar personen vanligtvis *ja* eller *nej* när hen blir tillfrågad om hen vill ha något, vill gå någonstans eller liknande?

G. Vad ska man göra och vad ska man undvika i arbetet med personen?

1) Vad finns det för något man kan göra som ökar sannolikheten för att en situation eller en aktivitet ska gå bra?

2) Finns det saker man bör undvika att göra på grund av att det kan trigga igång ett problematiskt beteende?

H. Förstärkarkartläggning – vad tycker personen om?

1) Att äta och dricka: _____

2) Leksaker och saker: _____

3) Aktiviteter hemma: _____

4) Aktiviteter i andra verksamheter eller på andra platser:

5) Finns det personer som hen tycker extra mycket om att vara med?

6) Annat:

I. Beteendets historia

1) Vad känner du till om hur personens beteendeproblem har sett ut tidigare och vilka åtgärder man har använt sig av för att minska eller ta bort det? Vad blev resultatet av åtgärderna – fungerade de eller fungerade de inte?

BETEENDE	HUR LÄNGE HAR PROBLEMET FUNNITS?	ÅTGÄRDER SOM PRO-VATS	HUR GICK DET?

2) Andra omständigheter/händelser som har lett till minskning/ökning av de problematiska beteendena?

Lathund – funktionell kartläggning

A.

1) Beskriv alla problematiska beteenden så konkret som möjligt. Man kan i ett senare skede prioritera vad man ska undersöka mer. Man behöver inte fylla i frekvens, duration och intensitet för alla beteenden, bara om det är meningsfullt.

B.

1–9) Den här delen handlar om att ta reda på om det finns motiverande omständigheter och miljöfaktorer som påverkar personens beteende. Dagsöversikten (B5) kanske visar att det är vissa aktiviteter som alltid leder till problematiska beteenden. Den kan även visa att det finns vissa aktiviteter som alltid fungerar bra, vilket också är användbart att veta. Man skulle också kunna upptäcka att det är vissa tider på dagen då det är mer troligt att de problematiska beteendena uppstår. Denna del kommer att påverka hur man sedan jobbar förebyggande och tydliggörande.

C.

Den här delen handlar om att ta reda på vad som händer precis innan det problematiska beteendet och kommer sedan att påverka hur man arbetar förebyggande och tydliggörande.

D.

Den här delen handlar om vad beteendet/beteendena leder till för personen, vad hen får eller vad hen slipper när hen betar sig på vissa sätt. Får hen tillgång till en aktivitet eller uppmärksamhet, slipper hen ett krav eller en situation med höga ljud? Detta kan ge information om behov som personen har, som

sedan påverkar hur man arbetar med bland annat motivation och färdighetsträning.

E.

Den här delen handlar om att kartlägga personens kommunikativa färdigheter; både hur personen förmedlar något men även vad hen förstår. Det kan vara så att en person har flera sätt att förmedla samma sak och då sätter man kryss i flera rutor för samma beteende. Det kan också vara så att man inte har något sätt att förmedla till exempel att man känner smärta, då blir det inga kryss för det beteendet. Detta kan ge information om hur man behöver arbeta med motivation och färdighetsträning inom området kommunikation.

F.

Den här delen är en förstärkarkartläggning som används för att ta reda på vad personen tycker om, som man sedan kan använda som förstärkare när man vill jobba med att öka bra beteenden som redan finns, men även när man jobbar med färdighetsträning. Den information man får fram här kommer att påverka hur man arbetar med motivation.

G.

Vad vet man om vad omgivningen har provat tidigare för att komma åt de problematiska beteendena? Fanns det något som fungerade så kan det vara viktig och värdefull information. Har man provat något som inte fungerade kanske man inte behöver prova det igen. Det kan vara bra att ta reda på hur länge man provade en åtgärd och om alla i omgivningen gjorde på samma sätt. Det kanske var en väl uttänkt åtgärd men man hade behövt mer samstämmighet och lite mer tid för att det skulle fungera.

Sammanfattning av den funktionella kartläggningen

1) Vilket/vilka beteendeproblem finns och ska något av dem prioriteras att börja med?

2) Vilka faktorer i miljön kan antas påverka beteendet?

3) Vad verkar trigga igång beteendet?

4) Vilken/vilka funktion/er verkar beteendet fylla?

5) Finns det alternativa beteenden som fyller samma funktion som beteendeproblemet?

6) Hur ser personens kommunikativa färdigheter ut?

7) Vilka åtgärder har fungerat/inte fungerat för beteendeproblemet tidigare?

8) Planera framåt: Hur ska ni gå vidare? Behöver ni samla in mer information om beteendet och hur ska ni göra det?
